



Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (första avdelningen i utökad sammansättning)

den 13 december 2018*

[Text rättad genom beslut av den 21 mars 2019]

”Utomobligatoriskt skadeståndsansvar – Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik – Restriktiva åtgärder mot Iran – Frysning av tillgångar – Upptagande och bibehållande av sökandens namn på förteckningarna över personer och enheter som är föremål för restriktiva åtgärder – Ideell skada”

I mål T-559/15,

Post Bank Iran, Teheran (Iran), företrädd av advokaten D. Luff,

sökande,

mot

Europeiska unionens råd, företrädd av B. Driessen och M. Bishop, båda i egenskap av ombud,

svarande,

med stöd av

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Ronkes Agerbeek och R. Tricot, båda i egenskap av ombud,

intervenient,

angående en talan enligt artikel 268 FEUF om ersättning för den skada som sökanden anser sig ha lidit till följd av antagandet av rådets beslut 2010/644/Gusp av den 25 oktober 2010 om ändring av beslut 2010/413/Gusp om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av gemensam standpunkt 2007/140/Gusp (EUT L 281, 2010, s. 81), rådets förordning (EU) nr 961/2010 av den 25 oktober 2010 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av förordning (EG) nr 423/2007 (EUT L 281, 2010, s. 1), rådets beslut 2011/783/Gusp av den 1 december 2011 om ändring av beslut 2010/413/Gusp om restriktiva åtgärder mot Iran (EUT L 319, 2011, s. 71), rådets genomförandeförordning (EU) nr 1245/2011 av den 1 december 2011 om genomförande av förordning (EU) nr 961/2010 (EUT L 319, 2011, s. 11) och rådets förordning (EU) nr 267/2012 av den 23 mars 2012 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av förordning (EU) nr 961/2010 (EUT L 88, 2012, s. 1), genom vilka sökandens namn togs upp och bibehölls på förteckningen över personer och enheter som omfattas av de restriktiva åtgärderna,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

TRIBUNALEN (första avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av I. Pelikánová (referent) samt domarna V. Valančius, P. Nihoul, J. Svenningsen och U. Öberg,

justitiesekreterare: N. Schall, handläggare,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 mars 2018,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

- 1 Det nu aktuella målet rör de restriktiva åtgärder som vidtagits i syfte att utöva påtryckningar mot Islamiska republiken Iran för att denna ska upphöra med sin spridningskänsliga kärntekniska verksamhet och med utvecklingen av kärnvapenbärare (nedan kallad kärnvapenspridning).
- 2 Sökanden, Post Bank Iran, är ett bolag bildat enligt iransk rätt som tillhandahåller bank- och posttjänster.
- 3 Förenta nationernas säkerhetsråd antog den 9 juni 2010 resolution 1929 (2010), som utvidgade tillämpningsområdet för de restriktiva åtgärder som införts genom säkerhetsrådets resolutioner 1737 (2006) av den 27 december 2006, 1747 (2007) av den 24 mars 2007 och 1803 (2008) av den 3 mars 2008 och införde ytterligare restriktiva åtgärder mot Islamiska republiken Iran.
- 4 Sökanden togs upp på förteckningen i bilaga II till nämnda beslut genom rådets beslut 2010/413/Gusp av den 26 juli 2010 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av gemensam ståndpunkt 2007/140/Gusp (EUT L 195, 2010, s. 39).
- 5 Sökanden togs därmed upp på förteckningen i bilaga V till rådets förordning (EG) nr 423/2007 av den 19 april 2007 om restriktiva åtgärder mot Iran (EUT L 103, 2007, s. 1).
- 6 Upptagandet av sökanden på den förteckning som avses ovan i punkt 5 fick verkan samma dag som kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 668/2010 av den 26 juli 2010 om genomförande av artikel 7.2 i förordning nr 423/2007 (EUT L 195, 2010, s. 25) offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning*, det vill säga den 27 juli 2010. Resultatet blev en frysning av sökandens tillgångar och ekonomiska resurser (nedan kallat de restriktiva åtgärderna).
- 7 Sökanden togs upp på de förteckningar som avses ovan i punkterna 4 och 5 på följande grund:

”[Sökanden] har utvecklats från att vara en nationell iransk bank till en bank som sköter Irans internationella handel. Handlar på uppdrag av Bank Sepah (som pekas ut i FN:s säkerhetsråds resolution 1747), utför transaktioner åt Bank Sepah och döljer Bank Sepahs inblandning i transaktionerna i syfte att kringgå sanktioner. År 2009 skötte [sökanden] affärer på uppdrag av Bank Sepah mellan Irans försvarsindustri och mottagare i andra delar av världen. Har skött affärer med ett bulvanföretag för Nordkoreas Tranchon Commercial Bank som är känt för att underlätta affärer med spridningsanknytning mellan Iran och Nordkorea.”
- 8 Europeiska unionens råd underrättade sökanden om upptagandet på förteckningarna i punkterna 4 och 5 ovan genom en skrivelse av den 29 juli 2010. En kopia av förteckningarna bifogades skrivelsen.

- 9 Sökanden begärde genom en skrivelse av den 12 september 2010 att rådet skulle ompröva upptagandet av sökanden på de aktuella förteckningarna, mot bakgrund av den information som sökanden lämnade till rådet.
- 10 Genom rådets beslut 2010/644/Gusp av den 25 oktober 2010 om ändring av beslut 2010/413 (EUT L 281, 2010, s. 81) beslutade rådet, efter en granskning av sökandens situation, att bibehålla sökanden på förteckningen i bilaga II till beslut 2010/413 med omedelbar verkan. Beslutet fattades på följande grund:

”[Sökanden] har utvecklats från att ha varit en inhemsk iransk bank till att vara en bank som underlättar Irans utrikeshandel. Agerar för Bank Sepah (tas upp i resolution 1747 från FN:s säkerhetsråd), utför Bank Sepahs transaktioner och döljer Bank Sepahs koppling till transaktioner för att kringgå sanktioner. 2009 underlättade [sökanden] affärsverksamhet för Bank Sepah mellan Irans försvarsindustrier och mottagare i utlandet. Har underlättat affärsverksamhet med bulvanföretag för Demokratiska folkrepubliken Koreas Tranchon Commercial Bank, känd för att underlätta spridningsrelaterad affärsverksamhet mellan Iran och Demokratiska folkrepubliken Korea.”
- 11 När rådets förordning (EU) nr 961/2010 av den 25 oktober 2010 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av förordning nr 423/2007 (EUT L 281, 2010, s. 1) antogs, togs sökanden upp på förteckningen i bilaga VIII till denna förordning, med verkan från och med den 27 oktober 2010.
- 12 Genom en skrivelse av den 28 oktober 2010, som sökanden mottog den 29 oktober 2010, underrättade rådet sökanden om att rådet, efter att ha sett över sökandens situation mot bakgrund av vad som anfördes i skrivelsen av den 12 september 2010, hade kommit fram till att de restriktiva åtgärderna skulle upprätthållas gentemot sökanden.
- 13 I en skrivelse av den 28 december 2010 förnekade sökanden allt som rådet anført mot sökanden. Sökanden begärde att få tillgång till handlingarna i ärendet för att kunna utöva sin rätt till försvar.
- 14 Genom en ansökan som kom in till tribunalens kansli den 7 januari 2011 väckte sökanden talan om ogiltigförklaring av de förteckningar som avses i punkterna 4 och 5 ovan i den del de berör sökanden. Målet registrerades som nummer T-13/11.
- 15 Genom en skrivelse till sökanden av den 22 februari 2011 lämnade rådet ut de utdrag som berörde sökanden från de förslag till upptagande som översänts av medlemsstaterna, i enlighet med vad som framgick av rådets följenoter 13413/10 EXT 5, 13414/10 EXT 5 och 6723/11.
- 16 Sökanden bestred återigen de faktiska omständigheter som anförts mot bolaget genom en skrivelse av den 29 juli 2011.
- 17 Efter en omprövning av sökandens situation beslutade rådet, genom beslut 2011/783/Gusp av den 1 december 2011 om ändring av beslut 2010/413 (EUT L 319, 2011, s. 71) och rådets genomförandeförordning (EU) nr 1245/2011 av den 1 december 2011 om genomförande av förordning nr 961/2010 (EUT L 319, 2011, s. 11), att bibehålla sökanden på förteckningen i bilaga II till beslut 2010/413, i dess lydelse enligt beslut 2010/644, och i bilaga VIII till förordning nr 961/2010 med verkan från och med den 1 respektive den 2 december 2011.
- 18 Genom en skrivelse av den 5 december 2011 underrättade rådet sökanden om att de restriktiva åtgärderna skulle upprätthållas gentemot sökanden.
- 19 Sökanden begärde då återigen, genom en skrivelse av den 13 januari 2012, att få tillgång till handlingarna i ärendet.

- 20 Rådets beslut 2012/35/Gusp av den 23 januari 2012 om ändring av beslut 2010/413 (EUT L 19, 2012, s. 22) trädde i kraft samma dag som det antogs. Artikel 20 i beslut 2010/413 ändrades genom artikel 1.7 i detta beslut, från och med den dagen, genom att ett nytt kriterium infördes avseende stöd, till exempel ekonomiskt stöd, till Irans regering.
- 21 Genom en skrivelse av den 21 februari 2012 översände rådet handlingar till sökanden om "beslutet av den 1 december 2011 att upprätthålla de restriktiva åtgärderna mot [sökanden]".
- 22 När rådets förordning (EU) nr 267/2012 av den 23 mars 2012 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av förordning nr 961/2010 (EUT L 88, 2012, s. 1) antogs, infördes det nya kriteriet för stöd, till exempel ekonomiskt stöd, till Irans regering i artikel 23.2 (d) i förordningen. Dessutom togs sökandens namn, på samma grund som anges ovan i punkt 10, upp på förteckningen i bilaga IX till förordning nr 267/2012 (nedan kallad, tillsammans med förteckningarna i bilaga II till beslut 2010/413, i dess lydelse enligt beslut 2010/644, och i bilaga VIII till förordning nr 961/2010, de omtvistade förteckningarna) med verkan från den 24 mars 2012.
- 23 Genom en inlägga som kom in till tribunalens kansli den 4 juni 2012 justerade sökanden sina yrkanden i mål T-13/11 så att de i huvudsak avsåg en ogiltigförklaring av alla de omtvistade förteckningarna, i den del de berörde sökanden.
- 24 Tribunalen ogiltigförklarade de omtvistade förteckningarna i den del de berörde sökanden genom en dom av den 6 september 2013, Post Bank Iran/rådet (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402). Skälet till ogiltigförklaringen var att de inte stöddes av någon bevisning. Domen överklagades inte och har därför vunnit laga kraft.
- 25 Rådet beslutade att upprätthålla de restriktiva åtgärderna mot sökanden med stöd av det nya kriteriet stöd, till exempel ekonomiskt stöd, till Irans regering, genom beslut 2013/661/Gusp av den 15 november 2013 om ändring av beslut 2010/413 (EUT L 306, 2013, s. 18) och rådets genomförandeförordning (EU) nr 1154/2013 av den 15 november 2013 om genomförande av förordning nr 267/2012 (EUT L 306, 2013, s. 3). Dessa rättsakter trädde i kraft den 16 november 2013, samma dag som de offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning*.
- 26 Sökanden väckte genom en ansökan som kom in till tribunalens kansli den 29 januari 2014 talan om ogiltigförklaring av rättsakterna av den 15 november 2013 om upprätthållande av de restriktiva åtgärderna mot sökanden. Denna talan registrerades under nummer T-68/14.
- 27 Tribunalen ogillade talan genom en dom av den 3 maj 2016, Post Bank Iran/rådet (T-68/14, ej publicerad, EU:T:2016:263) och förpliktade sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.
- 28 Genom en skrivelse till rådet av den 25 juli 2015 lämnade sökanden in en förhandsbegäran om ersättning för skada som sökanden påstod sig ha lidit till följd av de restriktiva åtgärder som vidtogs mot sökanden enligt genomförandeförordning nr 668/2010 och beslut 2010/413. Rådet besvarade inte denna skrivelse.

Förfarandet och parternas yrkanden

- 29 Sökanden har väckt den nu aktuella talan genom en ansökan som kom in till tribunalens kansli den 25 september 2015. Målet tilldelades tribunalens första avdelning, på grund av sambandet.
- 30 Rådets svaromål kom in den 2 februari 2016.
- 31 Europeiska kommissionen har ansökt om att få intervenera i målet till stöd för rådet genom en handling som kom in till tribunalens kansli den 16 mars 2016.

- 32 Rådet och sökanden yttrade sig över interventionsansökan den 12 april respektive den 4 maj 2016.
- 33 Ordföranden för tribunalens första avdelning beslutade den 18 maj 2016, i enlighet med artikel 144.4 i tribunalens rättegångsregler, att kommissionen fick intervensera i målet.
- 34 Sökandens replik kom in den 27 maj 2016.
- 35 Rådets duplik kom in den 22 juli 2016.
- 36 Kommissionen lämnade in sin interventionsinlaga den 19 juli 2016. Rådet och sökanden yttrade sig över denna inlaga den 7 september respektive den 13 oktober 2016.
- 37 På förslag av referenten vidtog tribunalen (första avdelningen) en åtgärd för processledning för att höra parterna om en eventuell vilandeförklaring av förfarandet i avvaktan på domstolens beslut i mål C-45/15 P, Safa Nicu Sepahan/rådet. Parterna yttrade sig i denna fråga inom utsatt tid.
- 38 När sammansättningen av tribunalens avdelningar ändrades i enlighet med artikel 27.5 i rättegångsreglerna placerades referenten vid den första avdelningen. Därför tilldelades denna avdelning det nu aktuella målet.
- 39 Ordföranden för tribunalens första avdelning beslutade den 10 oktober 2016, mot bakgrund av parternas yttranden, att vilandeförklara målet.
- 40 När domstolen meddelat dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet (C-45/15 P, EU:C:2017:402), vidtog tribunalen på förslag av referenten (första avdelningen) en åtgärd för processledning för att höra parterna om vilka slutsatser de dragit av den nämnda domen med avseende på det nu aktuella målet. Parterna yttrade sig i frågan före utgången av den fastställda fristen. Sökanden angav bland annat i sitt yttrande att skadeståndsyrkandet drogs tillbaka, såvitt det avsåg ersättning för förmögenhetsskada.
- 41 Ingen av parterna i målet har begärt en muntlig förhandling i enlighet med artikel 106.1 i rättegångsreglerna före utgången av den fastställda fristen.
- 42 Tribunalen beslutade den 15 december 2017, i enlighet med artikel 28 i rättegångsreglerna och på förslag av åttonde avdelningen, att hänskjuta målet till en avdelning i utökad dömande sammansättning.
- 43 På förslag av referenten beslutade tribunalen att inleda den muntliga delen av förfarandet, att inhämta parternas yttranden i frågan om en eventuell förening av det nu aktuella målet och mål T-558/15, Iran Insurance/rådet, med avseende på det muntliga förfarandet och att ställa några frågor till parterna. Parterna hörsammade tribunalens begäran i alla avseenden före utgången av den fastställda fristen.
- 44 Ordföranden för tribunalens första avdelning beslutade den 9 februari 2018 att förena det nu aktuella målet med mål T-558/15 vad gäller det muntliga förfarandet.
- 45 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens muntliga frågor vid förhandlingen den 20 mars 2018. Sökanden klargjorde bland annat i sitt svar att det var den rättsstridighet som fastställts i domen av den 6 september 2013, Post Bank Iran/rådet (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402), som sökanden grundade sitt skadeståndsanspråk på, vilket antecknades i förhandlingsprotokollet.
- 46 Sökanden har, efter att ha ändrat sina yrkanden (se ovan punkt 40), i huvudsak yrkat att tribunalen ska

- förplikta rådet att betala 1 000 000 euro i ersättning till sökanden för den ideella skada som sökanden lidit till följd av att sökanden var upptagen på de omtvistade förteckningarna från juli 2010 till november 2013, i enlighet med beslut 2010/644, förordning nr 961/2010, beslut 2011/783, genomförandeförordning nr 1245/2011 och förordning nr 267/2012, och

- förplikta rådet att ersätta rättegångskostnaderna.

47 Rådet har i huvudsak yrkat att tribunalen ska

- avvisa talan delvis, på grund av bristande behörighet, och i övrigt ogilla talan, samt
- förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

48 Kommissionen har yrkat att talan ska ogillas i sin helhet.

Rättslig bedömning

Tribunalens behörighet att pröva talan

- 49 [I rättad lydelse enligt beslut av den 21 mars 2019] I dupliken har rådet anfört att sökanden grundat sitt skadeståndsyrkande på att upptagandet av sökanden på förteckningen i bilaga II till beslut 2010/413, i dess lydelse enligt beslut 2010/644, var rättsstridigt och att tribunalen därför inte är behörig att pröva den nu aktuella talan, i och med att artikel 275 andra stycket FEUF inte ger tribunalen behörighet att pröva en skadeståndstalan som grundas på rättsstridighet av en rättsakt som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp).
- 50 Sökanden har i sitt skriftliga svar på frågorna från tribunalen (se ovan punkt 43) anfört att rådets invändning om rättegångshinder inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den kom in för sent, och att den är ogrundad, eftersom de rättsakter som i detta fall antagits inom ramen för Gusp har genomförts genom förordningar som antagits med stöd av artikel 215 i FEUF.
- 51 Tribunalen erinrar i detta avseende om att en invändning om rättegångshinder som framställts i en duplik, trots att den hade kunnat framställas i svaromålet, ska anses ha inkommit för sent (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 februari 2016, Jannatian/rådet, T-328/14, ej publicerad, EU:T:2016:86, punkt 29). Den nu aktuella invändningen om rättegångshinder, som hade kunnat anföras av rådet i svaromålet, har anförts för sent och kan således inte tas upp till prövning.
- 52 Enligt artikel 129 i rättegångsreglerna får tribunalen när som helst på eget initiativ, efter att ha hört parterna, avgöra huruvida det föreligger ett rättegångshinder som inte kan avhjälpas. Enligt rättspraxis kan bristande behörighet för unionsdomstolarna att pröva talan vara ett sådant hinder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 mars 1980, Ferriera Valsabbia m.fl./kommissionen, 154/78, 205/78, 206/78, 226/78, 228/78, 263/78, 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 och 85/79, EU:C:1980:81, punkt 7, och dom av den 17 juni 1998, Svenska Journalistförbundet/rådet, T-174/95, EU:T:1998:127, punkt 80).
- 53 Det framgår av artikel 24.1 andra stycket sjätte meningen FEU och av artikel 275 första stycket FEUF att Europeiska unionens domstol i princip inte är behörig när det gäller primärrättsliga bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och rättsakter som antagits med stöd av dessa bestämmelser. Unionsdomstolarna är endast behöriga i undantagsfall, i enlighet med artikel 275 andra stycket FEUF, när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Denna behörighet omfattar dels en kontroll av att artikel 40 FEU iakttas, dels en talan om ogiltigförklaring som väcks av enskilda i enlighet med artikel 263 fjärde stycket FEUF mot restriktiva åtgärder som vidtagits av rådet

inom ramen för Gusp. Artikel 275 andra stycket FEUF ger däremot inte Europeiska unionens domstol någon behörighet att pröva en talan om skadestånd (dom av den 18 februari 2016, Jannatian/rådet, T-328/14, ej publicerad, EU:T:2016:86, punkt 30).

- 54 Det innebär att en talan om skadestånd för en skada som sökanden påstår sig ha lidit till följd av antagandet av en rättsakt som avser den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken faller utanför domstolens behörighet (dom av den 18 februari 2016, Jannatian/rådet, T-328/14, ej publicerad, EU:T:2016:86, punkt 31).
- 55 Däremot har tribunalen alltid ansetts behörig att pröva en talan om ersättning för skada som påstås ha lidits av en person eller en enhet på grund av restriktiva åtgärder som vidtagits mot vederbörande i enlighet med artikel 215 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2007, Sison/rådet, T-47/03, ej publicerad, EU:T:2007:207, punkterna 232–251, och dom av den 25 november 2014, Safa Nicu Sepahan/rådet, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 45–149).
- 56 I det nu aktuella fallet har de restriktiva åtgärderna mot sökanden, vilka vidtogs genom beslut 2010/644 respektive beslut 2011/783, genomförts genom förordning nr 961/2010, genomförandeförordning nr 1245/2011 och förordning nr 267/2012. Dessa förordningar antogs i enlighet med artikel 215 FUEF.
- 57 Av detta följer att tribunalen visserligen inte är behörig att pröva sökandens skadeståndstalan såvitt den avser ersättning för skada som sökanden lidit till följd av de restriktiva åtgärderna mot sökanden enligt beslut 2010/644 och beslut 2011/783. Däremot är tribunalen behörig att pröva samma talan såvitt den avser ersättning för skada som sökanden lidit till följd av genomförandet av dessa åtgärder genom förordning nr 961/2010, genomförandeförordning nr 1245/2011 och förordning nr 267/2012 (nedan kallade de omtvistade rättsakterna).
- 58 Tribunalen ska således endast pröva talan i den del den avser ersättning för skada som sökanden påstår sig ha lidit till följd av att de restriktiva åtgärderna mot sökanden enligt beslut 2010/644 och beslut 2011/783 genomförts genom de omtvistade rättsakterna.

Upptagande till sakprövning

- 59 Kommissionen har anfört, utan att anföra någon invändning genom särskild handling, att med hänsyn till det datum då talan väcktes, det vill säga den 25 september 2015, väcktes den efter den femårsperiod som föreskrivs i artikel 46 i stadgan för Europeiska unionens domstol, såvitt den avser ersättning för skada som uppstått före den 25 oktober 2010. Således kan talan delvis inte tas upp till prövning, i enlighet med rättspraxis. Kommissionen menar att en partiell preskription av en talan kan prövas ex officio, som en fråga om rättegångshinder som inte kan avhjälpas.
- 60 Rådet anser att frågan om preskription inte tycks aktuell i detta fall, i den mån sökanden endast har gjort anspråk på gottgörelse för att sökanden varit upptagen på de omtvistade förteckningarna efter den 25 september 2010. Rådet har emellertid angett att om frågan om preskription uppstår, kan den prövas ex officio, som en fråga om rättegångshinder som inte kan avhjälpas.
- 61 Sökanden har yrkat att denna invändning om rättegångshinder ska avvisas och inte kan prövas ex officio av tribunalen, eftersom det inte rör sig om ett rättegångshinder som inte kan avhjälpas. Invändningen om rättegångshinder är i varje fall ogrundad. Sökanden har även anfört att frågan om preskription inte längre är relevant sedan sökanden dragit tillbaka yrkandet om skadestånd för förmögenhetsskada.

- 62 Beträffande den aktuella invändningen om rättegångshinder, som anförts av kommissionen, framhåller tribunalen att rådets yrkande, att talan ska ogillas, inte alls grundar sig på att det anspråk som ligger till grund för denna talan delvis är preskriberat. Ett yrkande i en interventionsansökan får enligt artikel 40 fjärde stycket och artikel 53 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 142.1 i rättegångsreglerna endast syfta till att, helt eller delvis, stödja ett av parternas yrkanden. Intervenienten måste dessutom godta målet sådant det föreligger vid tidpunkten för interventionen, i enlighet med artikel 142.3 i domstolens rättegångsregler.
- 63 Intervenienten har följaktligen inte rätt att självständigt framställa en invändning om rättegångshinder, och tribunalen är således inte skyldig att pröva grunder som enbart åberopats av intervenienten och som avser rättegångshinder som inte kan avhjälpas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 mars 1993, CIRFS m.fl./kommissionen, C-313/90, EU:C:1993:111, punkt 22, och dom av den 3 juli 2007, Au Lys de France/kommissionen, T-458/04, ej publicerad, EU:T:2007:195, punkt 32).
- 64 Domstolen har dessutom redan slagit fast att eftersom en talan om utomobligatoriskt skadeståndsansvar för unionen enligt artikel 340 FEUF regleras av de allmänna rättsprinciper som är gemensamma för medlemsstaterna, och en jämförelse mellan medlemsstaternas rättsordningar visat att preskriptionstiden i allmänhet, med ett fåtal undantag, inte kan prövas ex officio av rätten, ska frågan om en eventuell preskription av den aktuella talan inte prövas ex officio (dom av den 30 maj 1989, Roquette frères/kommissionen, 20/88, EU:C:1989:221, punkterna 12 och 13, och dom av den 8 november 2012, Evropaïki Dynamiki/kommissionen, C-469/11 P, EU:C:2012:705, punkt 51).
- 65 Kommissionens invändning om rättegångshinder ska således inte tas upp till prövning.

Upptagande till sakprövning av bevisning som har lagts fram i en bilaga till repliken

- 66 I dupliken har rådet, med stöd av kommissionen, yrkat att tribunalen ska fastställa att den bevisning som lagts fram i bilagorna R.1–R.15 till repliken lades fram för sent och därför inte kan prövas. Rådet menar att denna bevisning kunde och enligt rättspraxis borde ha lagts fram redan i ansökan.
- 67 Rådet och kommissionen har i sina skriftliga svar på tribunalens frågor (se ovan punkt 43) medgett att det till följd av ändringen av yrkandena i talan (se ovan punkt 40) inte längre är nödvändigt att pröva frågan om upptagande till sakprövning av den bevisning som lagts fram i bilagorna R.2–R.15 till repliken, vilken enbart avsåg den förmögenhetsskada som sökanden påstod sig ha lidit.
- 68 Sökanden har även medgett att invändningen om rättegångshinder till följd av ändringen av sökandens yrkanden (se ovan punkt 40) endast är relevant när det gäller bilaga R.1 till repliken. Sökanden har yrkat att tribunalen ska avvisa invändningen om rättegångshinder på grund av att bilaga R.1 till repliken innehåller ytterligare bevisning för omständigheter som redan är väl fastställda i ansökan och som är nödvändiga för att vederlägga rådets resonemang i svaromålet. Rådet hade kunnat utöva hela sin rätt till försvar i förhållande till denna bevisning i dupliken. Kommissionen hade också kunnat kontrollera och bedöma denna bevisning.
- 69 I det nu aktuella fallet framgår det av sökandens ändrade yrkanden att den nu aktuella talan avser ett yrkande om ersättning för den ideella skada som sökanden anser sig ha lidit till följd av antagandet av de omtvistade rättsakterna. Det rör sig således om en talan genom vilken sökanden försöker göra gällande unionens utomobligatoriska ansvar.
- 70 Enligt fast rättspraxis ankommer det i en talan om utomobligatoriskt ansvar på sökandeparten att lägga fram sådan bevisning för unionsdomstolen att den faktiska förekomsten och omfattningen av den skada som sökanden påstår sig ha lidit kan fastställas (se dom av den 28 januari 2016,

Zafeiropoulos/Cedefop, T-537/12, ej publicerad, EU:T:2016:36, punkt 91 och där angiven rättspraxis, och dom av den 26 april 2016, Strack/kommissionen, T-221/08, EU:T:2016:242, punkt 308 (ej publicerad)).

- 71 Domstolen har visserligen funnit att det i vissa fall, i synnerhet vid svårigheter att beloppsbestämma den påstådda skadan, inte kan krävas att skadans omfattning eller ersättningsbeloppets storlek anges exakt i ansökan (se dom av den 28 februari 2013, Inalca och Cremonini/kommissionen, C-460/09 P, EU:C:2013:111, punkt 104 och där angiven rättspraxis).
- 72 Ansökan i det nu aktuella målet kom in den 25 september 2015. I ansökan beloppsbestämde sökanden den ideella skada som sökanden anser sig ha lidit med stöd av den bevisning som bifogats i bilaga till nämnda ansökan.
- 73 Tribunalen erinrar först och främst om att det framgår av artikel 76 f i rättegångsreglerna, som trädde i kraft den 1 juli 2015 och som därmed är tillämpliga på denna ansökan, att varje ansökan ska innehålla bevis och bevisuppgift, i förekommande fall.
- 74 I artikel 85.1 i rättegångsreglerna anges dessutom att bevis eller bevisuppgift ska ges in i den första skriftväxlingen. I punkt 2 i samma artikel anges att parterna även i samband med repliken och dupliken får ge in bevis eller inkomma med bevisuppgift, under förutsättning att de anger godtagbara skäl till att detta inte har gjorts tidigare. I det sistnämnda fallet ska tribunalen enligt artikel 85.4 i rättegångsreglerna besluta om bevis som getts in eller som åberopats i bevisuppgift ska tillåtas efter det att de andra rättegångsdeltagarna kunnat yttra sig över bevisen.
- 75 Preklusionsregeln i artikel 85.1 i rättegångsreglerna rör inte motbevisning och tillägg till bevisuppgiften till följd av motpartens motbevisning (se dom av den 22 juni 2017, Biogena Naturprodukte/EUIPO (ZUM wohl), T-236/16, EU:T:2017:416, punkt 17 och där angiven rättspraxis).
- 76 Det framgår av rättspraxis om tillämpningen av preklusionsregeln i artikel 85.1 i rättegångsreglerna att parterna ska ange skälen till att de lägger fram sin bevisning eller åberopar nya bevisuppgifter så sent (dom av den 18 september 2008, Angé Serrano m.fl./parlamentet, T-47/05, EU:T:2008:384, punkt 54) och att unionsdomstolen får pröva om det finns godtagbara skäl till att bevisen inte lagts fram eller åberopats i bevisuppgift tidigare och antingen pröva innehållet eller, om det inte finns godtagbara eller välgrundade skäl till dröjsmålet, avvisa bevisningen (dom av den 14 april 2005, Gaki-Kakouri/domstolen, C-243/04 P, ej publicerad, EU:C:2005:238, punkt 33, och dom av den 18 september 2008, Angé Serrano m.fl./parlamentet, T-47/05, EU:T:2008:384, punkt 56).
- 77 Det är redan fastställt att det kan vara godtagbart att en part lägger fram bevisning eller åberopar bevisuppgifter sent om denna part tidigare inte kunde få tillgång till bevisningen i fråga eller om motpartens sent framlagda bevisning motiverar en komplettering av handlingarna, så att principen om ett kontradiktoriskt förfarande iakttas (dom av den 14 april 2005, Gaki-Kakouri/domstolen, C-243/04 P, ej publicerad, EU:C:2005:238, punkt 32, och dom av den 18 september 2008, Angé Serrano m.fl./parlamentet, T-47/05, EU:T:2008:384, punkt 55).
- 78 I det nu aktuella fallet har sökanden lagt fram ett antal bevis till stöd för yrkandet om ersättning för den påstådda ideella skadan i bilaga R.1 till repliken, utan att anföra några exakta skäl till att de inte lagts fram tidigare.
- 79 Såvitt sökanden i svaret på tribunalens frågor (se ovan punkt 43) gjorde gällande att bilaga R.1 till repliken innehöll ytterligare bevisning om sakförhållanden som redan var styrkta i ansökan, ska dessa skäl betraktas som verkningslösa, eftersom den enda omständigheten att sakförhållandena redan har styrkts inte kan motivera att nya uppgifter läggs fram så sent.

- 80 Såvitt sökanden i samma svar hävdade att bilaga R.1 till repliken innehöll bevisning som var nödvändig för att vederlägga rådets resonemang i svaromålet, framhåller tribunalen att sökanden lagt fram uppgifterna i nämnda bilaga i det enda syftet att i enlighet med den rättspraxis som anges ovan i punkt 70 styrka den faktiska förekomsten och omfattningen av den påstådda ideella skadan, såsom den beloppsbestämts i ansökan, och inte att vederlägga bevisning som rådet lagt fram i bilaga till nämnda svaromål. Den omständigheten att rådet i svaromålet gjorde gällande att sökanden inte tillräckligt hade styrkt förekomsten och omfattningen av den påstådda skadan kan inte bedömas som motbevisning, i den mening som avses i den rättspraxis som anges ovan i punkt 75, och innebär inte att uppgifterna i bilaga R.1 till repliken kan betraktas som en utvidgning av tidigare åberopad bevisuppgift till följd av motbevisning, och inte heller att dröjsmålet med framläggandet av dessa uppgifter därmed motiverades av behovet av att bemöta rådets resonemang och säkerställa ett iakttagande av den kontradiktoriska principen.
- 81 Av detta följer att de uppgifter som lagts fram i bilaga R.1 till repliken inte kan tas upp till sakprövning och således inte beaktas vid sakprövningen av talan.

Prövning i sak

- 82 Enligt artikel 340 andra stycket FEUF ska unionen, ”vad beträffar utomobligatoriskt ansvar, ... ersätta skada, som orsakats av dess institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning, i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar”. Enligt fast rättspraxis måste flera villkor vara uppfyllda för att unionen ska ha ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar, i den mening som avses i artikel 340 andra stycket FEUF, för unionsorganens rättsstridiga handlande. Det handlande som läggs institutionen till last ska vara rättsstridigt, det ska verkligen föreligga en skada och det ska finnas ett orsakssamband mellan handlandet och den åberopade skadan (se dom av den 9 september 2008, FIAMM m.fl./rådet och kommissionen, C-120/06 P och C-121/06 P, EU:C:2008:476, punkt 106 och där angiven rättspraxis, dom av den 11 juli 2007, Schneider Electric/kommissionen, T-351/03, EU:T:2007:212, punkt 113, och dom av den 25 november 2014, Safa Nicu Sepahan, T-384/11, EU:T:2014:986, punkt 47).
- 83 Till stöd för den nu aktuella talan har sökanden gjort gällande att de tre ovannämnda villkoren i detta fall är uppfyllda i detta fall.
- 84 Rådet har med stöd av kommissionen yrkat att tribunalen ska ogilla talan på grund av att sökanden inte har uppfyllt sin skyldighet att styrka att alla villkor för unionens utomobligatoriska ansvar är uppfyllda i det nu aktuella fallet.
- 85 Villkoren för unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar i den mening som avses i artikel 340 andra stycket FEUF, vilka räknas upp i punkt 82 ovan, är enligt fast rättspraxis kumulativa (dom av den 7 december 2010, Fahas/rådet, T-49/07, EU:T:2010:499, punkterna 92 och 93, och beslut av den 17 februari 2012, Dagher/rådet, T-218/11, ej publicerat, EU:T:2012:82, punkt 34). Följaktligen ska talan ogillas i sin helhet när ett av dessa villkor inte är uppfyllt (dom av den 26 oktober 2011, Dufour/ECB, T-436/09, EU:T:2011:634, punkt 193).
- 86 I det nu aktuella fallet ska tribunalen således pröva om sökanden uppfyllt sin skyldighet och lagt fram bevis för att det handlande som sökanden lagt rådet till last, det vill säga antagandet av de omtvistade rättsakterna, är rättsstridigt, att den ideella skada som sökanden påstår sig ha lidit verkligen föreligger och att det finns ett orsakssamband mellan nämnda antagande och den skada som åberopas.

Huruvida rådet har handlat rättsstridigt

- 87 Sökanden har gjort gällande att villkoret att institutionen handlat rättsstridigt är uppfyllt, eftersom rådets antagande av de omtvistade rättsakterna utgör en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som har till syfte att ge enskilda rättigheter, som enligt rättspraxis kan aktualisera unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar.
- 88 Sökanden har i detta avseende anført att upptagandet och bibehållandet av sökanden på de omtvistade förteckningarna i enlighet med de omtvistade rättsakterna var uppenbart rättsstridigt, som tribunalen slog fast i dom av den 6 september 2013, *Post Bank Iran/rådet* (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402). De rättsliga bestämmelser som har åsidosatts i det aktuella fallet, vilka ger de berörda personerna och enheterna rättigheter, syftar vidare till att skydda deras individuella intressen (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 57 och 58).
- 89 Sökanden menar att det var en tillräckligt klar överträdelse av dessa bestämmelser att rådet tog upp och bibehöll ett namn på förteckningarna trots att rådet inte förfogade över tillräckliga uppgifter och bevisning för att styrka att de restriktiva åtgärderna var välgrundade (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 59, 63 och 68). I det nu aktuella fallet antog rådet under perioden juli 2010–november 2013 de omtvistade rättsakterna, genom vilka restriktiva åtgärder vidtogs mot sökanden utan minsta bevis för det handlande som sökanden klandrades för.
- 90 Slutligen anser sökanden att rådet inte kan göra gällande att de bestämmelser som rådet åsidosatte var vaga, tvetydiga eller oklara, eftersom det stod klart då de omtvistade rättsakterna antogs att det ankom på rådet att lägga fram bevisning till stöd för de restriktiva åtgärder som vidtogs.
- 91 Rådet, med stöd av kommissionen, har inte bestritt rättsstridigheten av de omtvistade rättsakterna men anser att rättsstridigheten inte är av den arten att unionens utomobligatoriska ansvar kan göras gällande, eftersom det inte rör sig om en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som har till syfte att ge enskilda rättigheter. En sådan överträdelse skulle endast ha kunnat fastställas om det i enlighet med rättspraxis var styrkt att rådet allvarligt och uppenbart överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning, vilket inte var fallet här.
- 92 I domen av den 6 september 2013, *Post Bank Iran/rådet* (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402), fann tribunalen att de omtvistade rättsakterna var rättsstridiga.
- 93 Tribunalen erinrar emellertid om att det enligt tribunalens fasta praxis inte är tillräckligt att det fastställs att en rättsakt är rättsstridig, hur beklagsansvärd denna rättsstridighet än är, för att villkoret för att unionens utomobligatoriska ansvar ska kunna göras gällande, att det agerande som läggs institutionen till last är rättsstridigt, ska anses vara uppfyllt (dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkt 50; se även, för ett liknande resonemang, dom av den 6 mars 2003, *Dole Fresh Fruit International/rådet* och kommissionen, T-56/00, EU:T:2003:58, punkterna 72–75, och dom av den 23 november 2011, *Sison/rådet*, T-341/07, EU:T:2011:687, punkt 31). En eventuell ogiltigförklaring av en eller flera av rådets rättsakter vilka gett upphov till den skada som sökanden har gjort gällande, utgör således inte, även om en sådan ogiltigförklaring har beslutats genom en dom som meddelats av tribunalen före skadeståndstalan väckande, ett bevis som inte kan vederläggas för ett tillräckligt klart åsidosättande från denna institutions sida, som i kraft av själva rättsförhållandet (*ipso jure*) gör det möjligt att fastställa unionens utomobligatoriska ansvar (dom av den 13 december 2017, *HTTS/rådet*, T-692/15, överklagat, EU:T:2017:890, punkt 48).

- 94 Villkoret att unionsinstitutionerna ska ha handlat rättsstridigt innebär att det måste föreligga en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som har till syfte att ge enskilda rättigheter (se dom av den 30 maj 2017, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 95 Syftet med kravet på en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som avser att ge enskilda rättigheter är, oavsett arten av den aktuella rättsstridiga åtgärden, att förhindra att risken för att institutionen ska behöva ersätta de skador som har åberopats av de berörda personerna ska utgöra ett hinder för institutionens möjlighet att till fullo utöva sina befogenheter i allmänhetens intresse, såväl inom ramen för sin normgivande verksamhet eller verksamhet som innebär ekonomisk-politiska val som inom ramen för sina administrativa befogenheter, utan att enskilda därigenom tvingas bära konsekvenserna av flagranta och ousäktliga brister (se dom av den 23 november 2011, *Sison/rådet*, T-341/07, EU:T:2011:687, punkt 34 och där angiven rättspraxis, och dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkt 51).
- 96 Efter att ha identifierat vilka rättsregler som sökanden påstår har överträtts i det nu aktuella fallet, ska tribunalen först pröva om dessa bestämmelser är avsedda att ge rättigheter åt enskilda och sedan om rådet gjort sig skyldigt till en tillräckligt klar överträdelse av dessa regler.

– Rättsregler som påstås ha överträtts

- 97 Sökanden klargjorde vid förhandlingen, som svar på tribunalens muntliga frågor, att när det gäller rättsregler vars överträdelse fastställdes i domen av den 6 september 2013, *Post Bank Iran/rådet* (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402), hänvisade sökanden enbart till punkterna 133 och 134 i denna dom, där det fastställdes att de omtvistade rättsakterna, såvitt de innebar tillämpning av kriteriet ”stöd” till en person eller en enhet på förteckningarna för att bryta mot eller kringgå restriktiva åtgärder, saknade grund, eftersom de inte styrkts av bevisning och i sak utgjorde en överträdelse av artikel 20.1 b i beslut 2010/413, artikel 16.2 b i förordning nr 961/2010 och artikel 23.2 b i förordning nr 267/2012.

– Huruvida de rättsregler som påstås ha överträtts syftar till att ge enskilda rättigheter

- 98 Det följer av rättspraxis att bestämmelser som uttömmande anger på vilka villkor restriktiva åtgärder är tillåtna i huvudsak syftar till att skydda de berörda enskildas individuella intressen genom att begränsa de fall då restriktiva åtgärder lagligen får tillämpas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkt 57, se även, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 23 november 2011, *Sison/rådet*, T-341/07, EU:T:2011:687, punkt 51).
- 99 Dessa bestämmelser säkerställer således skydd för de individuella intressena hos de personer och enheter som kan beröras av restriktiva åtgärder och ska därför betraktas som rättsregler vars syfte är att ge enskilda rättigheter. Om de tillämpliga villkoren i sak inte är uppfyllda har den berörda personen eller enheten nämligen rätt att inte påföras några restriktiva åtgärder. En sådan rättighet innebär med nödvändighet att om restriktiva åtgärder vidtas mot en person eller enhet på villkor som inte föreskrivs i de aktuella bestämmelserna, ska vederbörande ha möjlighet att begära ersättning för den skada åtgärderna orsakar, om det visar sig att vidtagandet av åtgärderna grundas på en tillräckligt klar överträdelse av de regler som rådet tillämpat i sak (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 november 2014, *Safa Nicu Sepahan/rådet*, T-384/11, EU:T:2014:986, punkt 58, se även, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 23 november 2011, *Sison/rådet*, T-341/07, EU:T:2011:687, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 100 De bestämmelser som sökanden i detta fall påstått har överträtts är således rättsregler som ger rättigheter åt enskilda, däribland sökanden, i egenskap av en person som berörs av de omtvistade rättsakterna.

– *Frågan huruvida rådet har begått en tillräckligt klar överträdelse av de rättsregler som påstås ha överträtts*

- 101 Domstolen har redan haft tillfälle att klargöra att en överträdelse av en rättsregel som ger enskilda rättigheter kan anses vara tillräckligt klar när överträdelsen innebär att den berörda institutionen uppenbart och allvarligt har överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning. Bland de omständigheter som det härvidlag ska tas hänsyn till återfinns bland annat graden av klarhet och precision hos den rättsregel som överträtts, liksom omfattningen av det utrymme för skönsmässig bedömning som institutionen ges genom den regel som överträtts (se dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkt 30 och där angiven rättspraxis).
- 102 Om institutionen endast förfogar över ett i hög grad begränsat, eller till och med obefintligt, utrymme för skönsmässig bedömning kan redan den omständigheten att unionsrätten har åsidosatts i sig räcka för att det ska vara fråga om en tillräckligt klar överträdelse (se dom av den 11 juli 2007, Sison/rådet, T-47/03, ej publicerad, EU:T:2007:207, punkt 235 och där angiven rättspraxis).
- 103 Av rättspraxis framgår slutligen att en överträdelse av unionsrätten i varje fall är uppenbart klar då den har fortsatt trots att det har avkunnats en dom i vilken det påstådda åsidosättandet fastställts av en unionsdomstol eller det finns ett förhandsavgörande eller en fast rättspraxis i denna fråga, av vilka det framgår att agerandet i fråga utgör en överträdelse (se dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 104 När rådet antog de omtvistade rättsakterna, det vill säga mellan den 25 oktober 2010 och den 23 mars 2012, framgick det redan och klart och tydligt av rättspraxis att det ankom på rådet att, i händelse av ett bestridande, lägga fram uppgifter och bevisning för att styrka att villkoren för tillämpning av kriteriet ”stöd” till att bryta mot eller kringgå restriktiva åtgärder, som anges i artikel 20.1 b i beslut 2010/413, artikel 16.2 b i förordning nr 961/2010 och artikel 23.2 b i förordning nr 267/2012, var uppfyllda. Domstolen har för övrigt redan fastställt, med stöd av en rättspraxis som förelåg innan de omtvistade rättsakterna antogs, att skyldigheten för rådet att, vid ett eventuellt bestridande, lägga fram uppgifter eller bevisning till stöd för restriktiva åtgärder mot en fysisk eller juridisk person framgick av domstolens fasta praxis (se dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkterna 35–40 och där angiven rättspraxis).
- 105 I och med att rådets skyldighet att kontrollera och fastställa grunden för restriktiva åtgärder mot en person eller en enhet innan sådana åtgärder vidtas dikteras av kravet att den berörda personens eller enhetens grundläggande rättigheter ska iakttas, i synnerhet den berördas rätt till ett effektivt domstolsskydd, har rådet dessutom inget utrymme för skönsmässig bedömning i detta avseende (dom av den 18 februari 2016, Jannatian/rådet, T-328/14, ej publicerad, EU:T:2016:86, punkt 52, se även, för ett liknande resonemang, dom av den 25 november 2014, Safa Nicu Sepahan/rådet, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 59–61). Rådet hade således inget utrymme för skönsmässig bedömning vid genomförandet av denna skyldighet i det nu aktuella fallet.
- 106 Genom att inte uppfylla skyldigheten att se till att det fanns en grund för de omtvistade rättsakterna gjorde rådet sig således i detta fall skyldigt till en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som ger rättigheter åt en enskild, nämligen sökanden.
- 107 Villkoret att det handlande som lagts rådet till last ska vara rättsstridigt, det vill säga antagandet av de omtvistade rättsakterna, är följaktligen uppfyllt med avseende på de rättsregler som åberopas av sökanden, vilkas överträdelse fastställdes i punkterna 133 och 134 i dom av den 6 september 2013, Post Bank Iran/rådet (T-13/11, ej publicerad, EU:T:2013:402).

Den påstådda skadan och förekomsten av ett orsakssamband mellan det rättsstridiga handlandet och denna skada

- 108 Sökanden anser sig ha styrkt att den ideella skada som sökanden lidit till följd av de omtvistade rättsakterna är en faktisk och säker skada. Sökanden har gjort gällande att de omtvistade rättsakterna, i den mån de påverkat sökandens rykte, har vållat sökanden en betydande ideell skada, vars värde sökanden i överensstämmelse med rätt och billighet (*ex aequo et bono*) värderat till 1 miljon euro, som sökanden redan angav i skrivelsen till rådet av den 25 juli 2015. Sökanden har i detta avseende anfört att unionsdomstolen, i en liknande situation, redan har fastställt att ett bolag lidit en ideell skada i form av ett skadat rykte och att sådan skada ska ersättas (dom av den 25 november 2014, Safa Nicu Sepahan/rådet, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 80 och 83).
- 109 Sökanden anser, tvärtemot vad rådet anfört med hänvisning till en dom av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen), nämligen Europadomstolens dom av den 19 juli 2011, Uj mot Ungern (CE:ECHR:2011:0719JUD002395410), att bolag har en moralisk dimension och kan lida en ideell skada, till exempel till följd av att bolagets rykte och förmåga att bedriva sin affärsverksamhet påverkas. Rådets hänvisning till Europadomstolens dom är oriktig, eftersom den endast avsåg skyddet för ett bolags rykte i förhållande till restriktioner som kunde tillämpas på yttrandefriheten. Att upprätthålla ett gott rykte är särskilt viktigt på bankmarknaden, där det har betydelse, eftersom denna marknad vilar på förtroliga förbindelser mellan aktörerna på marknaden. Sökanden har gjort gällande att banken hade ett gott rykte internationellt innan de omtvistade rättsakterna antogs, vilket framgår av den omständigheten att sökanden bedrev internationell bankverksamhet. Sökanden har dessutom investerat avsevärt i att marknadsföra sina internationella tjänster i Iran, för att förmedla bilden av en internationell finansaktör. De omtvistade rättsakterna ledde till att sökandens namn associerades med ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet och att sökanden tvingades upphöra med sin verksamhet i unionen, vilket påverkade sökandens rykte negativt. Det skulle vara kostsamt att återuppta tidigare förbindelser med branschpartner, till exempel Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Swift), och med tidigare kunder på den internationella finansmarknaden. När en aktör i en kommersiell bransch ofrivilligt upphör med sin verksamhet är det i varje fall uppenbart och oundvikligt att aktörens rykte och trovärdighet skadas. För att återupprätta sökandens rykte skulle det krävas en global reklamkampanj till en uppskattad kostnad av 45 miljoner amerikanska dollar (ungefär 38,7 miljoner euro). I och med att sökanden ännu inte har beräknat de exakta kostnaderna för att återupprätta sitt rykte, skulle tribunalen som en åtgärd för bevisupptagning kunna utse en oberoende sakkunnig för denna beräkning. Slutligen anser sökanden att det inte är nödvändigt att visa att sökanden har haft kostnader, bland annat marknadsföringskostnader, för att återupprätta sitt rykte. Det räcker att åberopa förekomsten av en skada på sökandens rykte, vars återupprättande ofrånkomligen medför avsevärda kostnader.
- 110 Rådet anser med stöd av kommissionen att villkoret avseende förekomst av skada inte är uppfyllt i det aktuella fallet. De omtvistade rättsakterna var inga straffrättsliga påföljder för sökanden och syftade inte till att vålla sökanden skada. Syftet var att hindra kärnvapenspridning. Sökanden stigmatiserades således inte som en organisation som i sig utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet och har för övrigt inte heller lagt fram någon bevisning i det avseendet. Sökanden pekades endast ut som en person som underlättat affärsverksamhet med anknytning till kärnvapenspridning, vilket var ett tillräckligt skäl att ta upp sökanden på de omtvistade förteckningarna. Sökanden har inte lagt fram någon bevisning för att sökanden lidit ideell skada till följd av antagandet av nämnda rättsakter, vilket krävs enligt rättspraxis. Det finns inga belägg för att sökanden haft ett gott rykte i internationella sammanhang, att sökanden drabbats av en utebliven vinst till följd av att nämnda rykte skadats och haft kostnader för reklamkampanjer eller andra utgifter för att återupprätta sitt rykte. Den tidningsartikel som lagts fram i bilaga till ansökan, vilken handlar om den beräknade kostnaden för en världsomfattande reklamkampanj, saknar relevans, eftersom den avser ett bolag utan anknytning till sökanden som verkar i en annan bransch och en annan världsdel än sökanden och inte har någon koppling till de restriktiva åtgärder som unionen vidtagit. Sökandens anklagelser i repliken styrker inte

att sökandens rykte har skadats, i synnerhet utanför Iran, och därmed inte att sökanden lidit ideell skada. Sökanden har dessutom inte lämnat någon förklaring eller lagt fram något bevis till stöd för sina påståenden att ett återupptagande av förbindelserna med Swift skulle vara kostsamt. Det är i varje fall, som Europadomstolen konstaterade i punkt 22 i domen av den 19 juli 2011, Uj mot Ungern (CE:ECHR:2011:0719JUD002395410), skillnad mellan en skada på ett bolags affärsrykte och en skada på en persons rykte med avseende på hans eller hennes sociala ställning, varvid den förstnämnda skadan saknar moralisk dimension. Tribunalen har själv hänvisat till denna rättspraxis i ett mål om restriktiva åtgärder (dom av den 12 februari 2015, Akhras/rådet, T-579/11, ej publicerad, EU:T:2015:97, punkt 152). Sökanden försöker kringgå sin skyldighet att bevisa förekomsten av den påstådda skadan och att beloppsbestämma den genom att yrka att tribunalen som en åtgärd för bevisupptagning ska utse en sakkunnig. Om tribunalen ansåg att unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar kunde göras gällande skulle den i enlighet med rättspraxis behöva anse att ogiltigförklaringen av de omtvistade rättsakterna var en lämplig gottgörelse för den ideella skada som sökanden lidit. Sökandens anspråk på 1 miljon euro i ersättning för den ideella skada som sökanden lidit är i varje fall orimligt, mot bakgrund av rättspraxis, och saknar grund.

- 111 Kommissionen har anfört att den typ av ideell skada som åberopats av sökanden, det vill säga kostnader för en reklamkampanj i syfte att återupprätta sökandens rykte, inte kan skiljas från en förmögenhetsskada, som sökanden måste visa varit faktisk och konkret.
- 112 När det gäller villkoret om faktisk skada kan unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar enligt rättspraxis endast uppkomma om sökanden verkligen har lidit en faktisk och säker skada (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 januari 1982, De Franceschi/rådet och kommissionen, 51/81, EU:C:1982:20, punkt 9, dom av den 13 november 1984, Birra Wührer m.fl./rådet och kommissionen, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 och 282/82, EU:C:1984:341, punkt 9, och dom av den 16 januari 1996, Candiote/rådet, T-108/94, EU:T:1996:5, punkt 54). Det ankommer på sökanden att bevisa att detta villkor är uppfyllt (se dom av den 9 november 2006, Agraz m.fl./kommissionen, C-243/05 P, EU:C:2006:708, punkt 27 och där angiven rättspraxis) och i synnerhet att lägga fram övertygande bevis för skadans förekomst och omfattning (se dom av den 16 september 1997, Blackspur DIY m.fl./rådet och kommissionen, C-362/95 P, EU:C:1997:401, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 113 Närmare bestämt ska varje talan om ersättning för skada, såväl för förmögenhetsskada som för ideell skada, oavsett om ersättningen är tänkt att vara symbolisk eller en verklig ersättning, innehålla uppgifter om den påstådda skadans art i förhållande till det handlande som klandras och åtminstone en ungefärlig uppskattning av skadans samlade värde (se dom av den 26 februari 2015, Sabbagh/rådet, T-652/11, ej publicerad, EU:T:2015:112, punkt 65 och där angiven rättspraxis).
- 114 När det gäller ersättning för den skada som sökanden betecknat som ideell, har sökanden anfört att sökandens rykte har skadats på grund av att sökandens namn associerats med ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet. Att skadan är verklig framgår av den omständigheten att antagandet av de omtvistade rättsakterna har påverkat tredje mans beteende mot sökanden, och skadans omfattning kan mätas i förhållande till investeringskostnaderna för reklam som måste göras för att återupprätta sökandens anseende.
- 115 Den skada som sökanden begärt ersättning för, en ideell skada, är således av immateriell karaktär och utgörs av en skada på sökandens anseende eller rykte.
- 116 Det framgår av rättspraxis som meddelats med stöd av artikel 268 FEUF, jämförd med artikel 340 andra stycket FEUF, att en juridisk person i princip kan medges ersättning för en ideell skada (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 januari 1999, BAI/kommissionen, T-230/95, EU:T:1999:11, punkt 37, och dom av den 15 oktober 2008, Camar/kommissionen, T-457/04 och T-223/05, ej publicerad, EU:T:2008:439, punkt 56 och där angiven rättspraxis) och att en sådan skada kan utgöras av en skada på personens anseende eller rykte (se, för ett liknande resonemang, dom av den

- 9 juli 1999, New Europe Consulting och Brown/kommissionen, T-231/97, EU:T:1999:146, punkterna 53 och 69, dom av den 8 november 2011, Idromacchine m.fl./kommissionen, T-88/09, EU:T:2011:641, punkterna 70–76, och dom av den 25 november 2014, Safa Nicu Sepahan/rådet, T-384/11, EU:T:2014:986, punkterna 80–85).
- 117 Såvitt rådet har gjort gällande Europadomstolens rättspraxis erinrar tribunalen om att Europadomstolen, mot bakgrund av sin egen rättspraxis och denna praxis, inte har uteslutit att det även för ett kommersiellt bolag kan vara fråga om en annan skada än förmögenhetsskada, som föranleder en ekonomisk gottgörelse, varvid en sådan gottgörelse är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet (Europadomstolen, 6 april 2000, Comingersoll SA mot Portugal, CE:ECHR:2000:0406JUD003538297, § 32 och 35). När det gäller ett sådant bolag kan denna skada bestå av mer eller mindre ”objektiva” och ”subjektiva” beståndsdelar, däribland företagets rykte, vars följd inte kan beräknas exakt (Europadomstolen, 6 april 2000, Comingersoll SA mot Portugal, CE:ECHR:2000:0406JUD003538297, § 35). Det framgår av Europadomstolens dom av den 2 februari 2016, Magyar Tartalomszolgálatoték Egyesülete et index.hu Zrt mot Ungern (CE:ECHR:2016:0202JUD002294713, § 84), att denna rättspraxis från Europadomstolen inte har rubbats av Europadomstolens dom av den 19 juli 2011, Uj mot Ungern (CE:ECHR:2011:0719JUD002395410), som rådet hänfört sig till. Den domen utgjorde endast ett klargörande av att den immateriella skada som ett bolag lidit snarare var av kommersiell än ideell art.
- 118 Tribunalen underkänner därmed såväl kommissionens resonemang om att den ideella skada som sökanden påstår sig ha lidit är en förmögenhetsskada som rådets resonemang om att sökanden, i egenskap av ett kommersiellt bolag, inte skulle kunna ersättas för en ideell skada till följd av ett skadat rykte.
- 119 När det gäller frågan om den ideella skada som sökanden påstår sig ha lidit är verklig, erinrar tribunalen om att i synnerhet i fråga om en sådan skada behöver det visserligen inte ses som ett villkor att bevis läggs fram eller bevisuppgifter åberopas för att en sådan skada ska medges. Det ankommer emellertid på sökanden att styrka att det handlande som läggs den berörda institutionen till last kunde vålla sökanden sådan skada (se dom av den 16 oktober 2014, Evropaiki Dynamiki/kommissionen, T-297/12, ej publicerad, EU:T:2014:888, punkt 31 och där angiven rättspraxis, se även, för ett liknande resonemang, dom av den 28 januari 1999, BAI/kommissionen, T-230/95, EU:T:1999:11, punkt 39).
- 120 Även om domstolen, i domen av den 28 maj 2013, Abdulrahim/rådet och kommissionen (C-239/12 P, EU:C:2013:331), fastställde att en ogiltigförklaring av de olagliga restriktiva åtgärderna till sin natur utgjorde ett slags compensation för den ideella skada som hade lidits, innebär detta inte att detta slags compensation i samtliga fall räcker för att säkerställa full ersättning av sådan skada, eftersom varje beslut i detta avseende ska fattas på grundval av en bedömning av omständigheterna i det aktuella fallet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkt 49).
- 121 I det nu aktuella fallet är det emellertid inte möjligt, på grundval av den enda bevisning som sökanden lagt fram och som kan tas upp till prövning, att fastställa att det inte i sig var tillräckligt att medge att det handlande som lagts rådet till last var rättsstridigt och att ogiltigförklara de omtvistade rättsakterna för att gottgöra den ideella skada som sökanden anser sig ha lidit till följd av att de omtvistade rättsakterna skadat sökandens rykte.
- 122 Sökandens yrkande om ersättning för ideell skada och följaktligen hela talan ska således ogillas, utan att villkoret att det ska föreligga ett orsakssamband behöver prövas.

Rättegångskostnader

- ¹²³ Enligt artikel 134.1 i tribunalens rättegångsregler ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Rådet har yrkat att sökanden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökanden har tappat målet, ska rådets yrkande bifallas.
- ¹²⁴ Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna ska institutioner som har intervenerat bära sina rättegångskostnader. Kommissionen ska följaktligen bära sina rättegångskostnader.

Av dessa skäl meddelar

TRIBUNALEN (första avdelningen i utökad sammansättning)

följande:

- 1) Talan ogillas.**
- 2) Post Bank Iran ska bära sina rättegångskostnader och ersätta de rättegångskostnader som uppkommit för Europeiska unionens råd.**
- 3) Europeiska kommissionen ska bära sina rättegångskostnader.**

Pelikánová

Valančius

Nihoul

Svenningsen

Öberg

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 december 2018.

Underskrifter